

Jasmina Ana

PARENJE
JELENA

Beograd, 2009
DERETA

*Štampa se uz odobrenje vidovite
Selime Čuni*

Ovo je priča o neprestanosti Njega.

Njega, koji je ušao u Galin život, u njen brak, u njen ozonski omotač, jednog naizgled slučajnog trena.

Bojte se takvih slučajnih dana.

Neka ova saga spase bar jedan život od neizlečive ljubavi.

Bojte se laži o vremenu koje sve leči.

Nestaje samo ono što nije ni postojalo. Postoje zalupljena vrata, čas kada više nema povratka.

Neka vas ova priča nauči mudrosti udaljavanja. Sudbina se često pojavljuje u ruhu slučaja.

Katkad običan, bezazlen događaj pokrene tok svih naših dana. Ukus ljubavi, koji smo prvi put probali, postane jedini ukus koji osećamo kao moguć, kao svoj.

Srećan je onaj ko, bez svog iskustva, može da poveruje.

Verujte, postoje đavoli. Verujte, postoji trenutak kad više ne možete da odete od sebe, jer će vas na svim peronima, u svim lukama, sačekati bolest sopstvene sudbine.

Galini život je, kao jegulja, iskliznuo iz njenih ruku.

Daleko je, na ostrvu Bora Bora.

Visoki bučni talasi uzaludnosti pretvaraju se, u njenim zenicama, u ciklon, u kotrljajuće, rasprskavajuće zidove konačnosti.

Na sredini svog života srela sam Selimu Čuni.

Da li sam i sama postala vidovita? Zašto sam rekla 'na sredini'? Trideset sedam puta dva. Jasno je da ću živeti sedamdeset i četiri godine.

Kao da je uzela lupu i dala mi da pogledam: bezbroj do tada nevidljivih senki, oblaka, činjenica. Nov svet, manje materijalan. Selima Čuni je videla moj život, kao na dlanu.

Rekla je: „Kuća u kojoj živiš je začarana. Koliko otrova je prosuto po njoj! Još malo, samo malo izdržaćete zajedno, ti i tvoj muž. Doći će čovek, novi čovek. Pružiće ti ruku i tako naglo te izvući iz kala, iz živog blata u kome se nalaziš.

Odjednom, neće postojati ništa drugo! Samo oči, zamagljene oči tog čoveka prekriće ti život. Kao kad padne magla.

Budićeš se, pod tim pogledom, kao pod novim nebom, sanjaćeš ga čim sklopiš oči. A on? Izvešće te iz braka, bezbolno, uvešće te u nove talase. Jer, to s njim, to su talasi, to

su struje, u vazduhu, u vodi, to su misli koje putuju. Kroz snove ćeš i sama videti prošlost i budućnost. On više neće moći bez tebe. I kad bude hteo da ode, neće videti put. Jer puta nema. Postoje magnetna polja.“

Huk mora zagluši priču žene.

Muškarac nije progovorio ni reč.

Dve stolice na opusteloj plaži Papatea, okrenute okeanu.

Jedan čovek i jedna žena. Zasleypljujući zalazak sunca.

Zatim dve odlazeće senke.

Tragovi stopala na pesku, kao dve kazaljke koje se razilaze na velikom satu.

Živeli su dijagonalno.

Na dva sprata, u dva odvojena krila kuće na Senjaku.

Bili su poptuno različiti. Sloboda vlastitog razumevanja bila je jedina nit bliskosti. Zamrsila je, uplela, svezala u Gordijev čvor njihov zajednički život, učinila ga, apsurdno, dragocenim.

Gala i Pavle Ivanić. Devet bučnih, raspusnih, razarajućih godina u senjačkom mraku, u potoku alkohola, jur-njavi beogradskim ulicama, svađi, mirenju. I neznanju.

Ne vidimo se kad smo previše blizu.

Nemamo odgovor. Ne umemo da sagledamo prave razloge.

Tako prolaze dani, meseci, godine.

Duboko, u podsvesti, naziremo neobjašnjivu potrebu da prekinemo ujednačeno i tupo dobovanje svakodnevice, lagano odumiranje, lagano pristajanje.

Želja da što pre izađemo na vazduh, da odahnemo, zatvara naše korake u magični krug nepomičnosti.

Ako nekad iskoračimo, čudom, iz apsurdna svog zatočeništva, iz daljine ćemo videti da su to bili nečiji tuđi koraci... Možda je naš život meč nevidljivih šahista. Ili jednog šahiste koji igra sam sa sobom, pomisli Pavle, nervozno prevrćući spise na Galinom radnom stolu. U istom trenutku ugleda, na koricama njenog tek završenog rukopisa, zelenim slovima ispisanu rečenicu: „Ovu knjigu piše neko drugi...“ Strese se. Obuze ga nejasan strah. Ceo prostor ispunjen njenim spisima. Pod, krevet, radni sto, svuda je ona i jedna jedina preteća rečenica, ispunjena jezom.

Pijan je. Inače je nikad ne bi našao. Ne bi ni preturao, tako bedno, po njenoj sobi.

Obuze ga očajanje, bes i nemoć. Zašto uvek radi iste stvari? Povraća mu se. Da li je to *medium vitae*?

Trže ga jeka zalupljene gvozdene kapije. Začuje se Galini koraci.

Crvenokosa Gala ulazi u salon. Donosi vrelinu julske noći. Zaključava bravu.

Da li je Pavle došao?

Sve je tiho. Ne vidi njegove ključeve.

Oseti mir u prostranom, hladnom salonu. Pomisli kako je dobro što Pavle nije kod kuće.

Leže preko kanabea, u cmoj haljini, u sandalama, podiže noge na drveni naslon kreveta. Krupan i sivi angorski mačak Komnen skoči na ležaj i izvali se pored nje.

Ovo je baš ljubavno, nasmeja se, osetivši pod rukom kako prede.

Ležala je dugo mazeći Komnena. Zatim je ustala. Podigla je poklopac pijanina, pevušeci opušteno.

Iz bele vile, kroz otvorena balkonska vrata, dopirali su prigušeni zvuci klavira.

Julska noć u Beogradu, na Senjaku.

– Kurvo – prošaputao je Pavle, silazeći niza stepenice. Prekinula je da svira i iznenađeno ga pogledala.

– Još misliš na njega, zar ne? Ovaj brak je samo farsa. Sviraš Reneovu pesmu... Dosta mi je tebe!

Začuđen blesak njenih očiju, ledeni mlaz zelene svetlosti, ona koja ustaje i s treskom spušta poklopac pijanina,

ona koja vrišti, histerično plače i ćuti, nepodnošljivom tišinom. Sve to, u nekoliko trenutaka, uvek sve isto, neobjašnjiva kondenzacija u vazduhu. Bolest vazduha.

Njena histerija i njegov ludački šapat, nastavljen i posle ćutanja.

– Ti si bolestan! Koga ti lečiš? Volela bih da vidim ko dolazi da se leči kod tebe! Kod tebe koji si ljubomorani na mrtvog čoveka! Pavle, razmisli dobro. Razmisli koliko ti je važno da konačno ne odem.

On sedi u svojoj fotelji, prekrivenoj jastucima. Gleda je. Hoće da prodre u njene misli, u podsvest.

Ona se ježi od njegovih pronicljivih pogleda. Njegov pogled joj se zakiva u stomak. Ćuti, nepodnošljivom težinom.

Svaljuje se na nju čitava planina njegovog ćutanja. Oseća gušenje i nejasan strah od njega.

– To što tako reaguješ – nastavlja on – dokazuje da je istina. Da, istina je. Inače ti ne bi bilo važno.

Kad progovori, smanjuje joj se strah, ponovo nadolazi plima besa.

– Misliš da svakog trenutka možeš da se vraćaš u svoju prošlost? Da si vlasnik mog života? Skloni se da prođem! Vrućina mi je, muka mi je od tebe!

Razlika je, ipak, postojala. Ovog puta Gala se vratila i rekla:

– Da, istina je! Volim Renea Giza! Jedini koga volim je mrtvi Rene Giz! Ti za mene ne postojiš, nikad nisi ni postojao! Pored njene glave prolete pepeljara i tresnu o zid. Zasu je pepeo opušaka. Zalupila je vrata za sobom.

Pavle Ivanić, psihijatar.
Zatvoren u magičan krug apsurd.
Izgledalo je da je lud. I genijalan.

Intervalla lucida Pavla Ivanića bili su trenuci kad blago, prvim delićima svesti, ulazi u stanje pijanstva. Tada je mogao da vidi sve.

Mogao je, da je imao hrabrosti da se zaustavi i pogleda za sobom.

Da je verovao eterskom treperenju, intuiciji, slutnji.

Nije mu bilo dobro s Galom. A i znao je da ne može bez nje. Naslućivao je da će se dogoditi nešto što će raspliniti njihovu bliskost.

Mučila ga je ljubomora na Renea i stid od te ljubomore.

Progonilo ga je, kao senka, gađenje na sve, gađenje na život.

Voleo je Galu, mučno, s patnjom, mučio je i sebe i nju, obuzet nejasnim strahom da će ga ostaviti.

Što je strah bio veći, što ju je češće sanjao, to je više želeo da je muči. Između njih je stajala, kao refren apsurdna, rečenica kojom Crnjanski završava pismo Andriću: „Želim vam malo bola...“

Često su se svađali. Rastajali su se uz treskanje vratima, uz viku. Pavle se zaključavao u svoju radnu sobu, bežeći od Galine hysterije. Zatim je danima pio. Neshvatljivo, živeo je bez sna, lutao po beogradskim kafanama, dolazio u svitanje, izlazio u podne. Pomešao bi dane i noći, nije više razaznavao ni svakodnevice. Zaboravljao je na Galu. Onda bi ga, najednom, obuzimala ludačka ljubomora. Priviđao mu se Rene Giz, preturao bi po njenim knjigama tražeći francusku literaturu. U muzici, u bojama, tražio je mrtvog Renea. Gledao ju je pronicljivim pogledom, mutnim od alkohola. Čutao je, napeto, mučno, izazivajući u njoj osećanje krivice i straha.

Zatim bi sve eskaliralo, pretvorilo se u incident. Dostiglo bi vrhunac. Pavlova alkoholna paranoja dovela bi do nepodnošljive napetosti. Najmanji povod bio bi uvod u seriju eksplozija među njima.

Nasred kafane, među prijateljima, na ulici, bilo gde, Pavle je vređao svoju ženu kao da se nikada neće zaustaviti. Ona je gubila kontrolu, dešavalo se da ga pljune, da mu prospe piće u lice.

Temperamentni Pavle razbio bi vrata, pretio bi da će je ubiti. Šutirao je rukopise drama bačenih s njenog radnog stola, bacaio njene knjige.

Gala se nije plašila njegove razjarenosti i žestine. Plašila se njegovog vidovitog ćutanja. Težina Pavlovog ćutanja imala je visok napon.

Znala je da je nikada, ni u najvećem besu, neće udariti. Zatim se pretvarao u bespomoćnog dečaka. Bio je očajan, molio je da mu oprost. Kleo se da će zauvek ostaviti alkohol. Donosio je u njenu radnu sobu večeru i kolače; donosio joj je iz Beča, kuda je često putovao, pune kofere poklona. Uključivao se, celom svojom predanošću, u dramu ili esej koji je pisala, pomagao joj je mnogo.

Pavle Ivanić bio je intelektualac.

Bečki đak, psihoanalitičar, lako je ulazio u suštinu.

Nosio je u sebi prirodnu otmenost. Bio je privlačan muškarac, boem, ležeran, istančanog ukusa.

„Kuda ću?“, razmišlja dok automobilom silazi strmom ulicom na Senjaku. „Kuda da idem u ovo doba noći? Samo kraj vode mogu da se smirim. Blizu je Sava. Ne, ne, i Sava mi je mala za nepodnošljivo gušenje i vrućinu. Dunav? Da, Dunav.“

„Da, Dunav“, ponavlja u sebi, broji ponovljene reči. Prinudna neuroza. Pavlova objašnjenja. Mrzi ga. Mrzi Pavla.

Hoda obalom. Oseća olakšanje pored široke, hladne, svetlucave vode. Potpuni je mrak. Vidi mesec u Dunavu, okrugao i beo. Pun mesec na dnu reke.

Oseća moć vode. Vraća joj se mir, kao da izlazi iz reke. Razmišlja kako da se oslobodi svakodnevice koja tako ujednačeno teče? Kako da, bez jasnih motiva, dâ sebi drugu ulogu? Iz Lorene, iz ljubavi s Reneom, ušla je u brak s Pavlom. Iz braka, ne zna gde će.

Natrag ne može. Ne zna šta je to sutra. Šta je sada njen život, gde se završava traženje, prepoznavanje sebe.

Pavle je uništio njihov brak, utopio ga u alkoholu. U opsesivnu ljubomoru na mrtvog Renea. Zna da ga više ne voli. To osećanje između njih, te čudnovate niti nisu ljubav. To su čvrsto vezani čvorovi apsurda.

Ni Rene nije bio njena velika ljubav. Sećanje na Renea je setno. Snažno. Ponekad je sećanje veće od ljubavi.

Sećanje na Renea, uveličano i lažno, ušlo je kroz pukotinu njihovog braka, ispunilo prazninu, uvuklo u Galine dane setu. Žal za Francuskom kakva nikada nije postojala. Sećanje na Renea vuklo je za sobom boje Lorene, šumove neprestanih kiša, zvuk orgulja. Imalo je ukus obesti. Bezbrizičnosti. Jer, šta je stvarnost?

Da li je to sećanje ili ono što je bilo?

Smiruje se postepeno. Energija vode prelazi na nju.

Kasna je noć. U crnoj haljini, u sandalama s visokim potpeticama, na pustoj obali reke, crvenokosa Gala deluje nestvarno. Kao noćna vila. Kao utvara. Kroz tanku haljinu nazirali su se obrisi njenog izvajanog tela, dugačkih lepih nogu u crnim svetlucavim čarapama, uzanog struka, podignutih grudi. Svetlozelene oči mačke, ovalno lice, bela koža, crvena, uvijena kosa do ramena. U njenom izgledu bilo je ipak nečeg divljeg: napukao, taman glas, meki pokreti, vulkanski temperament, zarazan smeh...

Dramska spisateljica, ekstravagantna i lepa Gala, autorka često izvođenih, kontroverznih drama. U žiži interesovanja umetničkog Beograda. Iako su bili potpuno različiti, činilo joj se da je Pavle jedini čovek koji je mogao da razume ono što je nazivala „moj život“. Vezivale su ih istinske niti bliskosti: nijednom nije dotakao suštinu, bit njene potrebe da živi drukčije. Samo je Pavle na celom svetu to razumeo. I samo to razumevanje vraćalo ju je njemu i izgledalo je da će to većito trajati.

S Pavlom nije morala da odraste, nije morala da bude ono što se od žene očekuje, neprekidna briga o monotoniји nametnutih obaveza, neprestana svest o umerenosti, o okruženju. Mogućnost da otputuje, bilo kad, da se vrati kući

onda kada to stvarno želi, da po nekoliko dana ne izlazi iz sobe, bila je opna koja je učvršćivala njihov brak, unosila u njega vazduh.

U tom braku je bilo vazduha, prirodnog strujanja. Sve je izgledalo drukčije, za sve je postojalo rešenje. Za sve, osim za njih same i nepoznatu prazninu koja se u tom vazduhu osećala. Radni stolovi bili su im sve bliži što su im se postelje više udaljavale. Najzad, delila su ih dva sprata, dve suprotne strane sveta. Spavala je s glavom okrenutom severu, Pavle – na južnoj strani kuće...

Ne želi da se vrati u Pavlovu kuću na Senjaku. Htela bi nekuda da ode.

Razmišlja o tome da li postoji nešto zbog čega treba ostaviti slobodu vlastitog razumevanja? Zašto joj je ta sloboda tako dragocena?

Sluša vodu kako teče. Ne plaši se. Dunav noću klizi drukčije, sporo i tamno.

Kada bi mogla da vidi izlaz iz bespuća, da prodre u budućnost, bar na tren.

Naviru joj misli. Pokušavaju da se probiju dalje, kroz opnu svesti. Kao da će progledati. Videti nevidljivo. Nazreti odgovor. Da li se ovo čudno stanje misli zove proširenje svesti?

Pavle je time opsednut.

Sluti da je na ivici.